المَرْفُوعَاتُ

Yusuf İslam Dağdelen

الأحْكَامُ التِّي تَتَعَلَّقُ بِعَامِلِ الفَّاعِلِ ونَائِبِهِ

إِفْرادُ العَامِلِ المُظْهِرِ

Şayet amil, muzher (açık) bir faile isnad edilirse -amil ister cemi ister tesniye olsun- amilin müfret ve ğaib gelmesi vaciptir.

ضَرَبَ زَيْدٌ / الزَّيْدَانِ / الزَيْدُونَ
amil müfret-müzekker / fail-tesniye / fail-cemi

وُجُوبُ تَأْنِيثِ العامِلِ

إذا أُسْنِدَ إلى المُؤَنَّثِ الحَقِيقِيِّ

Şayet amil aşağıdaki şartları taşıyan bir müennese isnad edilirse, amilin müennes gelmesi vaciptir.

1. Hakiki müennes olması (karşısında müzekkeri olan)
2. Ademi olması
3. Müfred ya da tesniye olması
4. Amiline muttasıl olması

ضَرَبَتْ هِنْدٌ / هِنْدَانِ زَيْدٌ ضَارِبَةٌ جَارِيَتُهُ
şartlara uygun müennes fail / fail-müennes

إذا أُسْنِدَ إلى الضَّمِيرِ الرَّاجِعِ إلى المُؤَنَّثِ

Şayet amil cemi mükesser akil dışında bir müennes zamire isnad edilirse amilin müennes olması vaciptir.

الشَّمسُ طَلَعَتْ / طَالِعَةٌ هِيَ
müennes / هِيَ

هِنْدٌ ضَرَبَتْ / ضَارِبَةٌ هِيَ
müennes / هِيَ

جَوَازُ تَأْنِيثِ العِامِلِ

Amilin müennes olmasının vacip olduğuna dair zikretmiş olduğumuz iki yer dışında, zahir isim müennes olursa amilin müennes olması caizdir.

طَلَعَتْ / طَلَعَ الشَّمْسُ
ğayrı hakiki müennes

سَارَتْ / سَارَ نَاقَةٌ
ğayrı ademi müennes

جَائَتْ / جَاءَ المُؤْمِنَاتُ
müfret-tesniye değil

جَائَتْ / جَاءَ القَاضِي اليَوْمَ إِمْرَأَةٌ
fasıla-amiline muttasıl değil

جَائَتْ / جَاءَ الرِّجَالُ
cemi mükesser akil

جَائَتْ / جَاءَ الرِّجَالُ
cemi mükesser akil / هِيَ

NOT: Şayet amil mutasarrıfsa, amilin müennes gelmesi vaciptir. Ancak amil ğayrı mutasarrıf ise amil müennes veya müzekker gelebilir.

نِعْمَ / نِعْمَتْ المَرْأَةُ هِنْدٌ
ğayrı mutasarrıf amil

المَرْفُوعَاتُ

Yusuf İslam Dağdelen

أَحْكَامُ المُؤَنَّثِ

تَعْرِيفُ المُؤَنَّثِ

Müennes isim, sonunda telaffüz edilen veya takdir edilen bir müenneslik alameti bulunan isimdir.

ظُلْمَةٌ — شَمْسٌ

Takdiren kendisinde müenneslik alameti vardır. Zira ismi tasğiri شُمَيْسَةٌ olarak gelmektedir ki her bir lafzın ismi tasğiri o lafzın aslını belirler.

تَقْسِيمُ المُؤَنَّثِ

المُؤَنَّثُ الحَقِيقِيُّ

Karşıtında canlılardan bir müzekker bulunandır.

✓ إِمْرَأَةٌ ⟸ رَجُلٌ

✓ نَاقَةٌ ⟸ إِبِلٌ / جَمَلٌ

المُؤَنَّثُ اللَّفْظِيُّ

Karşıtında canlılardan bir müzekker bulunmayandır.

✗ غُرْفَةٌ ⟸

✗ شَمْسٌ ⟸

عَلَامَاتُ التَّأْنِيثِ

- الأَلِفُ المَمْدُودَةُ — حَمْرَاء
- الأَلِفُ المَقْصُورَةُ — حُبْلَى / دَعْوَى
- التَاءُ (ة) المَوْقُوفُ عَلَيْهَا هَاءً — ظُلْمَةٌ

NOT: 3'ten, 10'a kadarki sayılara delalet eden ismi adetlerin dışında kalan diğer isimlerde ة *müenneslik alameti olur.*

İSMİ ADETLERİN MÜZEKKERLİK VE MÜENNESLİK DURUMU

غَيْرُ الثَّلَاثَةِ الى عَشَرَةِ

3 ile 10 arası sayıların müzekkerleri ta'lı iken, müennesleri ta'sız gelir.

ثَلَاثَةُ رِجَالٍ — أَرْبَعُ نِسْوَةٍ

تَرْكِيبُ ثَلَاثة إلى تِسْعِةٍ مَعَ العَشَرَةِ

13 ile 19 arası sayıların temyizi müzekker ise ilk ifade edilen müzekker (ta'lı) gelir. Şayet temyizi müennes ise ikinci ifade müzekker (ta'lı) gelir

+ ⟸ müzekker, − ⟸ müennes				
ثَلَاثَةَ عَشَرَ رَجُلًا	+	−	+	
ثَلَاثَ عَشَرَةَ إِمْرَأَةً	−	+	−	

3

المَرْفُوعَاتُ

Yusuf İslam Dağdelen

التَثْنِيَةُ / الجُمُوعُ

التَثْنِيَةُ

Tesniye, müfredinin sonuna, öncesi fethalı elif veya ya ile kesralı nun bitişendir.

مُسْلِمَانِ مُسْلِمَيْنِ

الجُمُوعُ وما تَتَعَلَّقُ بِهَا مِنَ الأحْكَام

الجَمْعُ المُكَسَّرُ

Cemi mükesser, müfredinin sığası (kalıbı) değişendir.

→ Akil ← رِجَالٌ

→ Gayrı Akil ← أَشْجَارٌ

الجَمْعُ المُذَكَّرُ السَّالِمُ

Cemi müzekker salim, müfredinin sonuna öncesi dammeli bir vav veya öncesi kesralı bir ya ile fethalı nun bitişendir.

مُسْلِمُونَ مُسْلِمِينَ

الجَمْعُ المُؤَنَّثُ السَّالِمُ

Cemi müennes salim, müfredinin sonuna elif-ta bitişendir.

مُسْلِمَاتٌ

حُكْمُ العَامِلِ مع الجَمْعِ

detay gelecek...

حُكْمُ الجَمْعِ

Cemi müzekker salimin dışındaki bütün cemiler (kendisinde cemaat manası olduğundan - جَمَاعَة) müennestir.

NOT: Cemi müzekker salim de müzekkerlik tarafı şu sebeplerle kuvvetli olmuş cemaat tevilinde müennestir denilmemiştir:

- müzekker akile hususi kalıp olması
- müfred yapısının bozulmamış olması

المَرْفُوعَاتُ

Yusuf İslam Dağdelen

حُكْمُ العَامِلِ مع الجَمْعِ

الجَمْعُ المُذَكَّرُ السَّالِمُ

إِذَا أُسْنِدَ إِلَيْهِ العَامِلُ

Cemi müzekker salime isnad edilen **amilin müzekker olması vaciptir.**

جَاءَ الْمُسْلِمُونَ
amil-müzekker
cemi müzekker salim

جَاءَ رَجُلٌ قَاعِدٌ نَاصِرُوهُ
amil-müzekker
cemi müzekker salim

إِذَا أُسْنِدَ عَامِلُهُ إلى ضَمِيرِهِ

Amil, cemi müzekker salime dönen zamire isnad edilirse **amilin cemi müzekker olması vaciptir.**

الْمُسْلِمُونَ جَاؤُوا / يَجِيئُونَ / جَاؤُونَ
amil-cemi müzekker
cemi müzekker salim

الجَمْعُ المُكَسَّرُ العَاقِلُ

إِذَا أُسْنِدَ عَامِلُهُ إلى ضَمِيرِهِ

Amil, cemi mükesser akile dönen zamire isnad edilirse **iki durumdan biri gelmesi vaciptir.**
Müfret-Müennes / Cemi-Müzekker

الرِّجَالُ جَائَتْ / جَائِيَةٌ
amil/müfret-müennes
cemi mükesser akil
هي
هي

الرِّجَالُ جَاؤُوا / جَاؤُونَ
amil/cemi-müzekker
cemi mükesser akil

المَرْفُوعَاتُ

Yusuf İslam Dağdelen

حُكْمُ العَامِلِ مع الجَمْعِ

الجُمُوعُ التِّي غَيْرُ الجَمْعِ المُذَكَّرِ السَّالِمِ والجَمْعِ المُكَسَّرِ العَاقِلِ

Amil şayet, cemi müzekker salim ve cemi mükesser akil dışında kalan cemilerin zamirine isnad edilirse iki durumdan biri gelmesi vaciptir: Müfret-Müennes / Cemi-Müennes

الجَمْعُ المُؤَنَّثُ السَّالِمُ

amil/müfret-müennes

المُسْلِمَاتُ جَائَتْ / جَائِيَةٌ

cemi müennes salim

amil/cemi-müennes

المُسْلِمَاتُ جِئْنَ / جَائِيَاتٌ

cemi müennes salim

الجَمْعُ المُؤَنَّثُ المُكَسَّرُ العَاقِلَةُ

amil/müfret-müennes

النِّسَاءُ جَائَتْ / جَائِيَةٌ

cemi müennes mükkeser akil

amil/cemi-müennes

النِّسَاءُ جِئْنَ / جَائِيَاتٌ

cemi müennes mükkeser akil

الجَمْعُ المُؤَنَّثُ المُكَسَّرُ غَيْرُ العَاقِلِ

amil/müfret-müennes

الأشْجَارُ قُطِعَتْ / مَقْطُوعَةٌ

cemi müennes mükkeser ğayrü akil

amil/cemi-müennes

الأشْجَارُ قُطِعْنَ / مَقْطُوعَاتٌ

cemi müennes mükkeser ğayrü akil

ÖZETLE:

المَرْفُوعَاتُ

Yusuf İslam Dağdelen

حُكْمُ العَامِلِ مع الجَمْعِ

إِذا أُسْنِدَ عَامِلُهُ إلى ضَمِيرِهِ

Cemi isimler, kendilerine dönem zamire isnad edilen amil hususunda üç kısma ayrılır:

Kendisine dönen zamire isnad edilen amilin müfret-müennes yapılması da cemi-müennes yapılması da caiz olan cemi isimler.

الجُمُوعُ التِّي غَيْرُ الجَمْعِ المُذَكَّرِ السَّالِمِ والجَمْعِ المُكَسَّرِ العَاقِلِ

amil/müfret-müennes

المُسْلِمَاتُ جَائَتْ / جَائِيَةٌ

هي هي هي

cemi müennes salim

amil/cemi-müennes

المُسْلِمَاتُ جِئْنَ / جَائِيَاتٌ

هي

cemi müennes salim

Kendisine dönen zamire isnad edilen amilin müfret-müennes yapılması da cemi-müzekker yapılması da caiz olan cemi isimler.

الجَمْعُ المُكَسَّرُ العِاقِلُ

amil/müfret-müennes

الرِّجَالُ جَائَتْ / جَائِيَةٌ

هي هي

cemi mükesser akil

amil/cemi-müzekker

الرِّجَالُ جَاؤُوا / جَاؤُونَ

cemi mükesser akil

Kendisine dönen zamire isnad edilen amilin cemi müzekker yapılması vacip olan cemi isimler.

الجَمْعُ المُذَكَّرُ السَّالِمُ

amil-cemi müzekker

المُسْلِمُونَ جَاؤُوا / يَجِيئُونَ / جَاؤُونَ

cemi müzekker salim